

Tiina Kähkönen

Uudenkirkon Tuhkaset

Sota-aikoja ja rakkauden hautoja

UUDENKIRKON TUHKASET

Tiina Kähkönen

UUDENKIRKON TUHKASET

SOTA-AIKOJA JA RAKKAUDEN HAUTOJA

© 2025 Tiina Kähkönen & Pallada Kustannus

Kannet ja taitto: Tiina Kähkönen

Uudenkirkon pitäjäseuran vaakunatunnus: Karjalan liitto

Kustantaja: Pallada Kustannus, Lappeenranta, Suomi

Painopaikka: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-65835-3-2

Sisällys

Kiitokset	9
UUSIKIRKKO 1896–1944	11
Uusikirkko ja Jäppilän kylä	13
Johdanto.....	13
Uudenkirkon yleiskuvaus	14
Elinkeinot	16
Sosiaalinen järjestelmä	19
Teollinen kehitys.....	20
Koulutoimi.....	22
Sairaudet kurittivat kansaa	23
Uudenkirkon piikomiskulttuuri.....	25
Aviottomat lapset.....	28
Uudenkirkon kylät ja luovutetun Karjalan muut pitäjät	32
Jäppilän kylän Tuhkaset	38
TARINOITA UUDELTA KIRKOLTA.....	49
Kauppiaan piika Amalia	51
Lapsi ilmoittelee tulostaan	51
Juhanan paluu Muolaalta.....	54
Piikomista, perhe-elämää ja Karjalaista ruokakulttuuria	58
Amalian avoituminen Vihmalaan	67
Evakkona Jokioisilla	69
Amalian myöhempi elämä	71
Sisällissodassa teloitettu Taavetti.....	75

Huoleton lapsuus mummon hoivissa	75
Uudenkirkon sotaa ennakoiva tunnelma	79
Köysi kiristyy ja pelko kasvaa	83
Uudenkirkon valtaus	87
Karkumatka Muolaalle	90
Suojeluskunnan järjestäytyminen.....	92
Loppusanat Taavetin katoamisesta	97
Tummakutrinen Karjalan Ruusa.....	99
Lapsuuden pihapiirit.....	99
Kylä- ja ompeluaktiviteetteja	100
Leivän syrjään kiinni	105
Piikomista Ruukissa	107
Piikomista Viipurissa.....	109
Lappeenrantaan avioituminen 1938	115
Rosan myöhempi elämä	121
Suistamolle avioitunut Martta	127
Rosan kanssa lammaspaimenina.....	127
Suistamon Loimolaan avioituminen	130
Martan ja Paavon vihkiminen.....	133
Pettymyksiä ja lapsihaaveita.....	138
Loimolasta evakkoon	142
Paavon sisaren muistot Martasta ja Paavosta	147
Suurperheen kasvattanut Terttu	151
Lapsuusmuistoja	151
Tapaturma	154

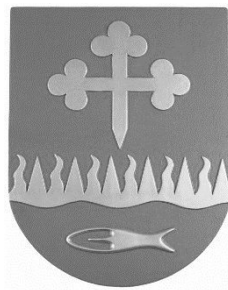
Rakastuminen Kalleen	157
Häämatka	161
Muutto Suistamoon	167
Evakkotie	168
Suurperhe alkaa muodostua	170
Tertun myöhempi elämä	175
Loppusanat	183
SUKUTAULUT	185
Taneli ja Maria Tuhkasen jälkipolvet 1700–2000 luvuilla	187
Sukutaulujen nimilistaus	257
Kirjallisuutta ja verkkoaineistoja	283

Kiitokset

Kiitän Karjalaisen kulttuurin edistämissäätiötä ja Suoja-säätiötä tämän teoksen kirjoittamistyöhön saamistani apurahoista. Kiitän Eija Lindforsia haastatteluaineistosta sekä Liisa Stooria hänen muistiinpanoistaan. Valitettavasti kummatkin edellä mainituista siirtyivät ajasta ikuisuuteen ennen tämän kirjan ilmestymistä. Kiitän Terttu Toivosen, Rosa Pelkosen sekä Martta Taskisen lähiomaisia heidän ystävällisestä avustaan toimitettujen valokuvien, tietojen ja lehtileikkeiden muodossa.

Isoäitini Rosa on Uudenkirkon Tuhkasia. En ole juurikaan löytänyt Tuhkasten suvusta aiempaa kirjallisuutta tai tietoa. Perheessäni sukutietous Uudenkirkon sukuhaarasta ei ole periytynyt, joten asioiden selvittely on vaatinut useita vuosia kestänyttä sukututkimustyötä. Sukututkimukseni edistyessä, ja sen myötä tietämykseni lisääntyessä, olen tämän tarinallisen tietoteoksen avulla halunnut täydentää tätä Luovutetun Karjalan historiasta kertovan kirjallisuuden havaittua puutetta tuomalla esiin sukuni elämää Uudellakirkolla ja suvun jäsenten elämäntarinoita.

Tiina Kähkönen

UUSIKIRKKO 1896–1944

Uusikirkko ja Jäppilän kylä

Johdanto

Tämä tietoteos kuvaa tapahtumia erityisesti Uudellakirkolla, mutta ulottuu avioitumispolkujen ja evakkotaipaleiden takia myös Suistamon sekä nykyisen Suomen alueille päätarkastelun rajautuessa vuosille 1896–1944. Ajanjaksoon sisältyy Uudellakirkolla ensin rauhan ajan levollista maaseutuelämää, jossa ripauksen glamouria sekä työmahdollisuuksia antavat hienot ulkomaa-laisten rakennuttamat huvilarakennukset, joiden kulta-aika ulottui 1800-luvun lopulta vuoteen 1917 saakka. Rauhan aikaa seuraavat levottomat ja monivaiheiset sodan kuohunnan vuodet, joiden aikana Uudenkirkon asukkailla on edessään lopullinen evakkotaival nykyisen Suomen puolelle kotiseutujen ja tuhottujen kotien jäädessä Neuvostoliiton omistukseen.

Vuosien 1896–1944 Uudenkirkon elämää ja tapahtumia lähestytään kirjan toisessa osiossa viiden Tuhkasten sukuun kuuluvan päähenkilön näkökulmista. Tarinoissa esiintyvät henkilöt, vuosiluvut sekä elämän virstanpylväät perustuvat todellisiin henkilöihin ja tapahtumiin. Esitystavan tarinallisuuden avulla on pyritty elävöittämään tekstiä ja tuottamaan lukijalle rikkaampi

lukuelämys. Osin kuvauksissa kyse on siis kirjoittajan subjektiivisesta näkemyksestä ja parhain tietämys siitä, miten kohdehenkilöiden elämä olisi voinut sen ajan historiallisessa elinympäristössä sujua. Henkilöiden myöhempien elämänvaiheiden yhteenvedot perustuvat todellisiin tapahtumiin, kirjalliseen aineistoon sekä haastatteluaineistoihin.

Uudenkirkon yleiskuvaus

Uusikirkko oli entinen Suomen kunta Etelä-Karjalassa Karjalankannaksella, joka luovutettiin Neuvostoliitolle vuonna 1944. Kunnan pinta-ala oli noin 605 km² ja asukasluku oli vuonna 1939 ennen talvisodan evakkoajan alkamista reilut 11 000 henkilöä. Uudenkirkon rajanaapurikuntia olivat Kanneljärvi, Kivennapa, Kuolemajärvi, Muolaa ja Terijoki. Alueella oli hyvin toimivat kulkuyhteydet muun muassa Viipuriin, Terijoelle ja Pietariin, joihin suuntautui myös kahdensuuntaista kaupankäyntiä. Nykyisin Uudenkirkon paikalla sijaitsee Poljanyn maalaiskunnan keskustajama, joka kuuluu Leningradin alueen Viipurin piiriin. Kuvassa 1 on Kirkkojärven kirkonkylän maisemaa 1900-luvun alkupuolelta. Miljöötä hallitsi Uudenkirkon kaunis kirkko kellotapuleineen.

Kuva 1. Uusikirkko 1900-luvun alkupuolella (Museovirasto/Historian kuvakoelma/Karjalan Liiton kokoelma)

Uudenkirkon elämä 1800-luvun ja 1900-luvun taitteessa oli rauhallista ja maaseutumaista. Kuvassa 2 esitetty Kirkkojärven kirkonkylä oli pitäjän keskus, jossa elintaso oli hieman korkeampi kuin monissa muissa kylissä. Täällä sijaitsivat koulut, apteekki, lääkäri ja sairaala, mikä toi alueelle kehittyneemmän ilmeen verrattuna syrjäisempiin kyliin. Sähköjärjestelmä ja puhelinyhteydet saatiin ensimmäisenä kirkonkylälle. Muilla alueilla teknologiset edistysaskeleet olivat harvinaisuuksia, ja hevosvetoiset kuluneuvot olivat arkipäivää vielä pitkälle 1930-luvulle.

Kuva 2. Kirkkojärven kylää Uudellakirkolla (Museovirasto/Historian kuvakokoelma/Karjalan Liiton kokoelma)

Elämä Uudellakirkolla ennen ensimmäistä maailmansotaa oli sekoitus rauhaa ja muutoksen tuulia. Se oli aikaa, jolloin aavistus tuloillaan olevasta modernisaatiosta ja vanhat perinteet kohtasivat maaseudun hiljaisessa kulmassa, ja jokapäiväinen elämä rullasi hitaasti eteenpäin, odottaen uusien aikojen tuloa.

Elinkeinot

Uudenkirkon elinkeinorakenne kietoutui tiiviisti maatalouden ympärille, joka muodosti selkärangan koko pitäjän taloudelle.

Uudenkirkon Tuhkaset on sukutarina rakkaudesta ja menetyksistä, sodasta ja selviytymisestä. Teos valottaa Suomen historiaa tavalla, johon moni suomalainen voi samaistua. Kirja herättää eloon Karjalaiset kylät ja ihmiset, jotka historia pyyhki kartalta, mutta ei sydämistä. Rakkaus, sota ja selviytyminen: yhdessä kirjassa.

Uusikirkko on entinen Suomen kunta Karjalankannaksen Suomenlahden puoleisella rannikolla Neuvostoliitolle vuonna 1944 luovutetulla alueella. Tämä kirja ajoittuu pääosin vuosille 1896- 1944 ja kuvaa oman aikansa paikallishistoriaa sekä elämän menoa viiden Tuhkasten sukuun kuuluvan henkilöhahmon ja heidän tarinoidensa avulla.

Tuhkasten kotitila sijaitsi Uudenkirkon Jäppilässä, kunnes vuoden 1939 lopulla viimeisetkin talon asukkaat joutuivat siirtymään evakkoina nykyisen Suomen puolelle. Jo tätä ennen yhteiskunnan polarisoituminen, Suomen kansan yhteiskuntaluokkien vahva kahtiajako punaisiin vasemmistososialisteihin ja valkoisiin porvareihin, oli eskaloitunut sisällissodaksi vuonna 1918 harventaen Tuhkastenkin talossa mieslukua merkittävästi.

Teos sisältää runsaasti valokuvia, karttaliitteitä sekä sukutauluja. Lähde kirjan mukana aikamatkalle kadonneeseen Karjalaan.

